

Aplinkosaugos diskursai: Ariadnės siūlas, pasiklydusiems klimato komunikacijos labirintuose

Rūta Trainytė
2025

Komunikacija, kaip socialinio gyvenimo dalis,
konstruoja pasaulio suvokimą.

- Mūsų tikrovės supratimas yra socialiai konstruojamas.
- Pirmiausia – per komunikacijos procesus.

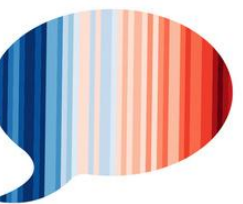
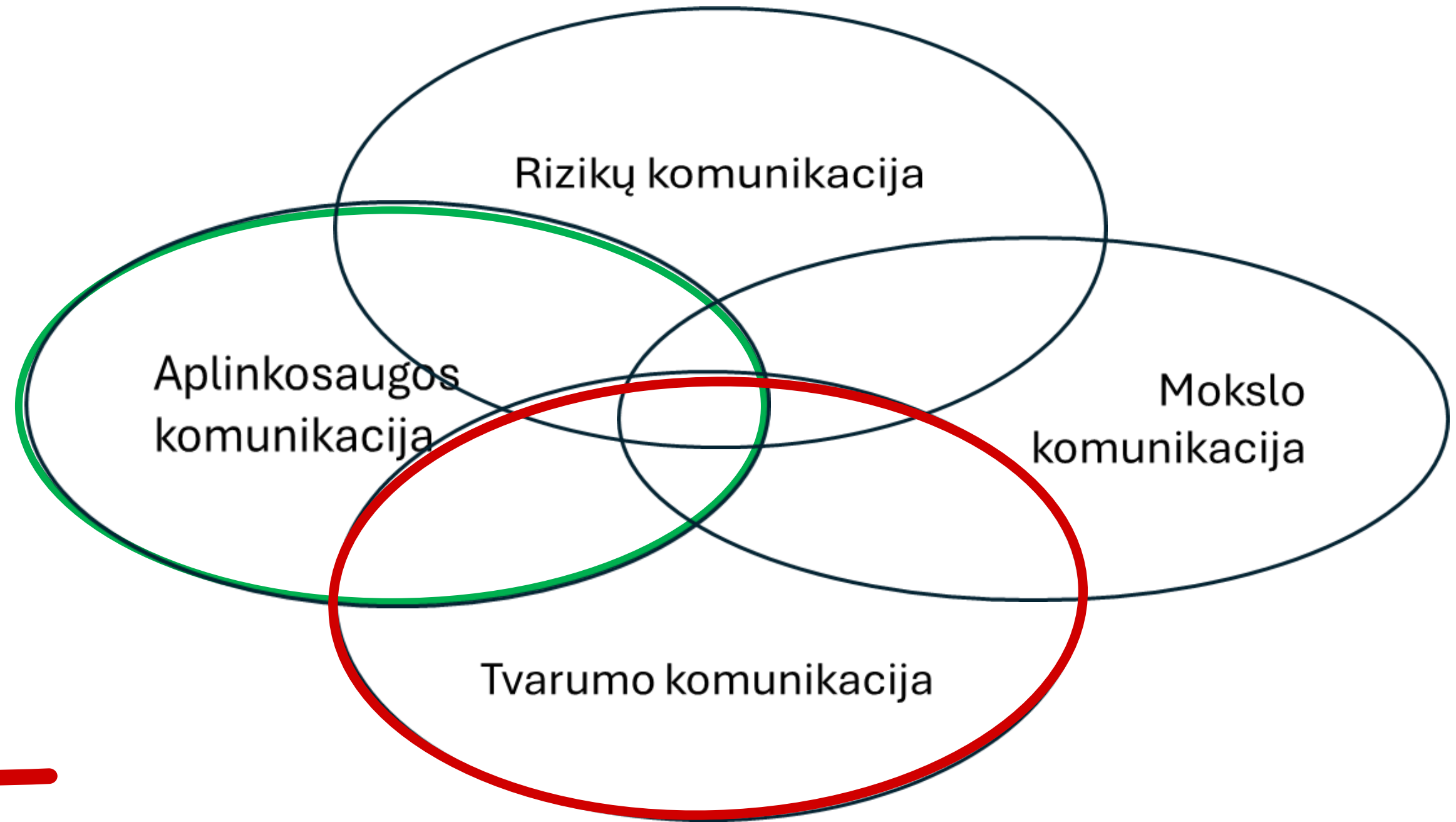

DOLPHIN
RESEARCH
INSTITUTE

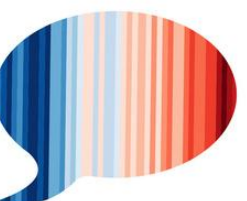
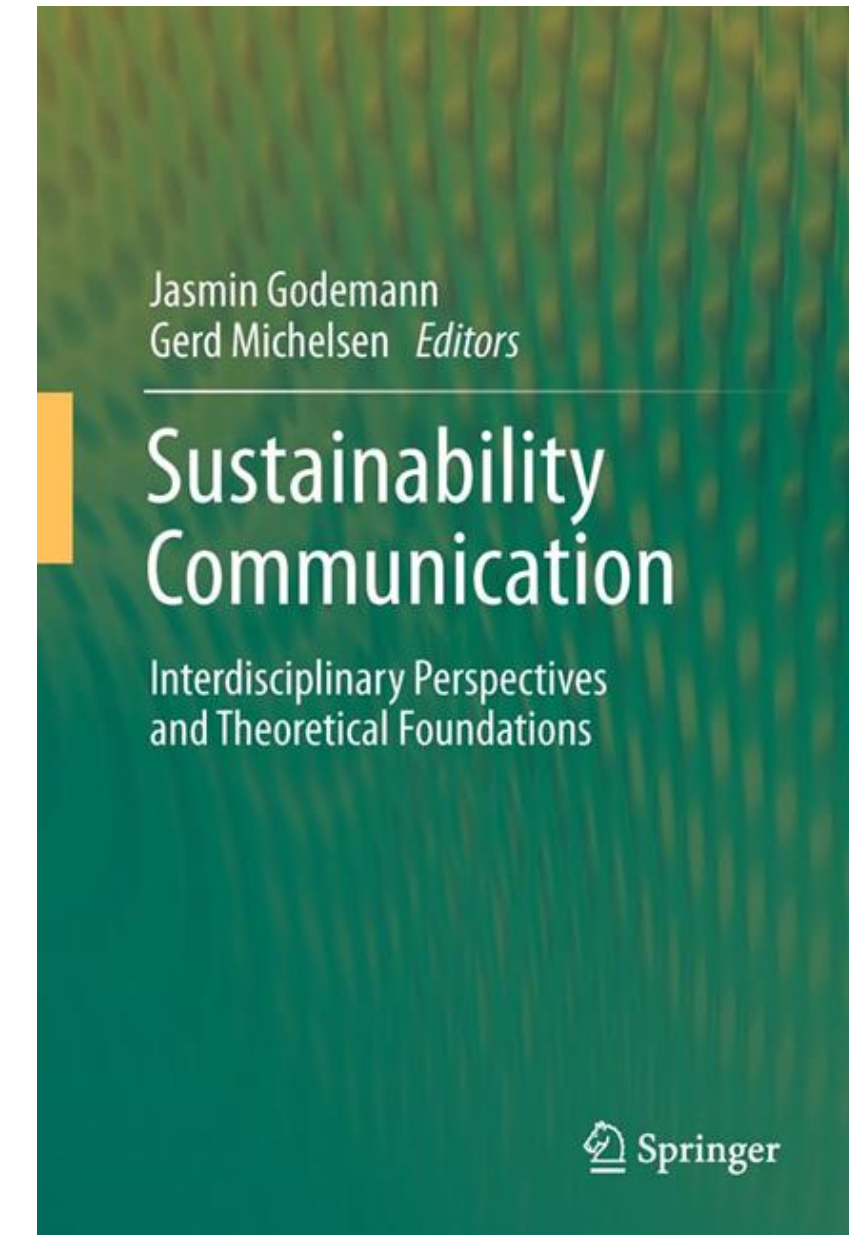

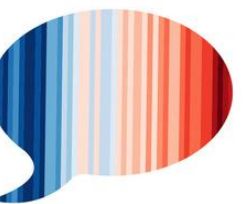
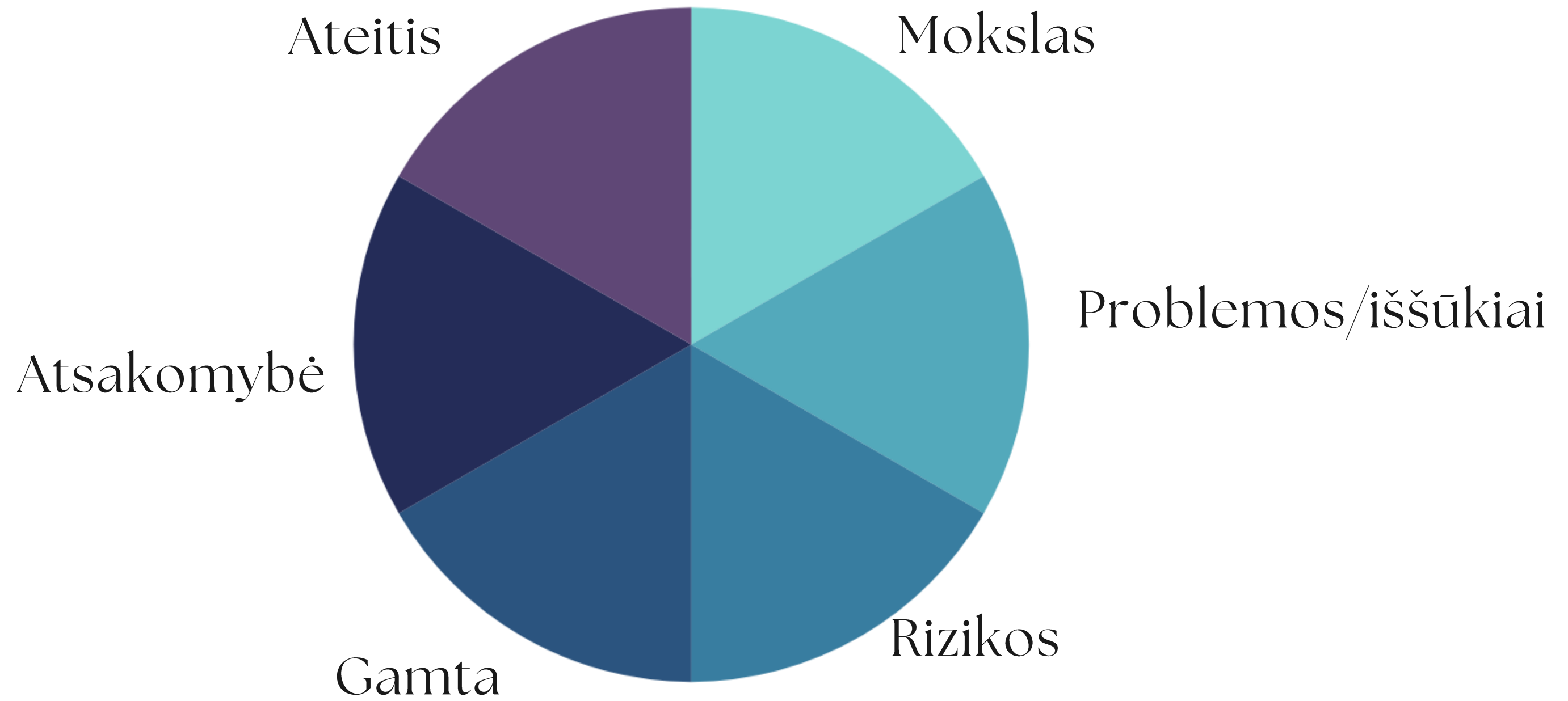

„Ši disciplina užsibrėžė tikslą:

- ne tik aiškiai ir įtikinamai suprasti darnų vystymąsi ir
- agituoti už jo pripažinimą,
- bet visų pirma įtraukti žmones į darnaus vystymosi procesą ir
- motyvuoti juos aktyviai jame dalyvauti.“

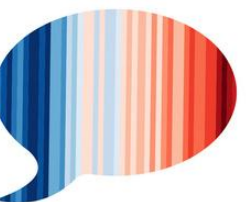
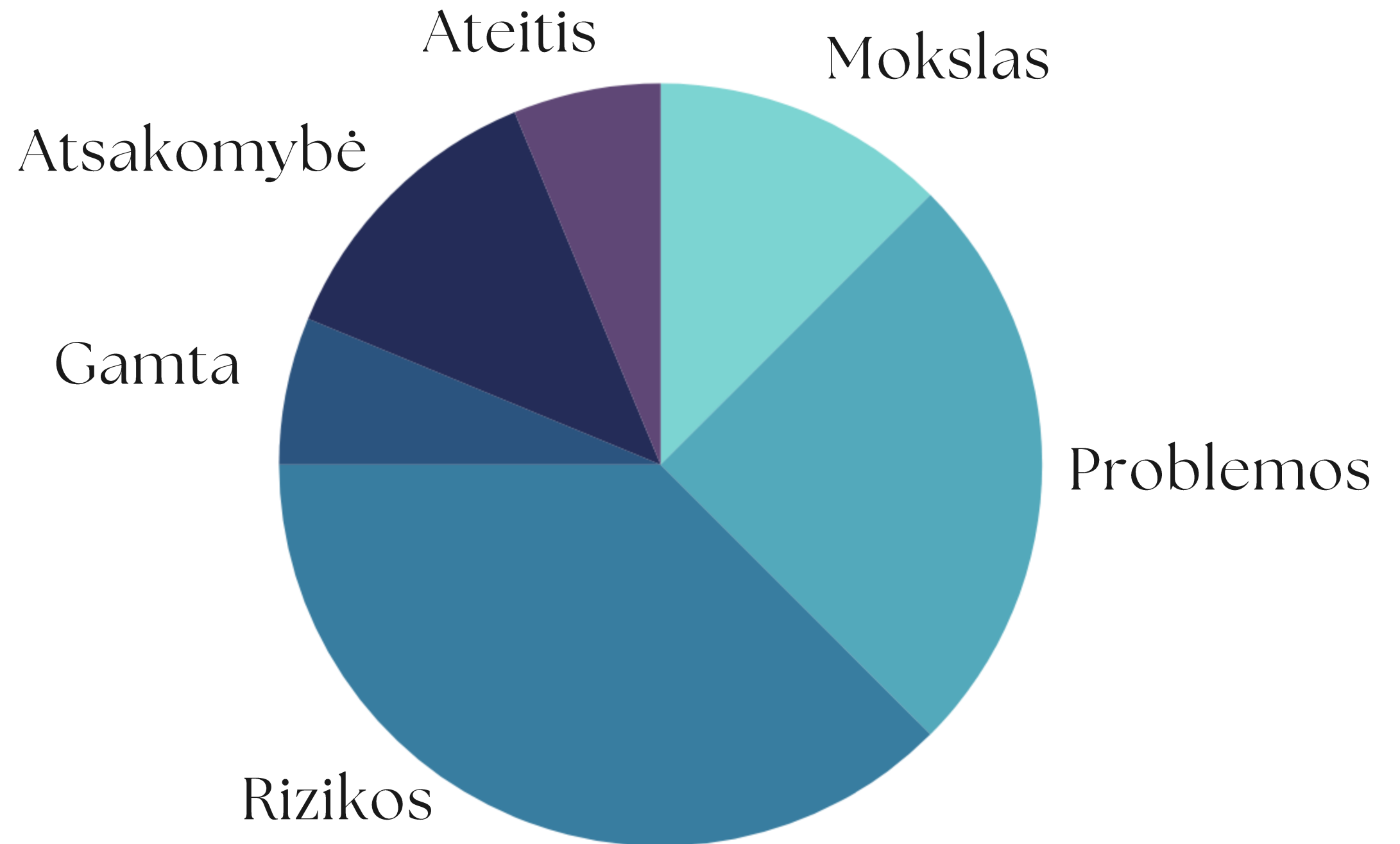

Aplinkosaugos komunikacija

Rizikų komunikacija

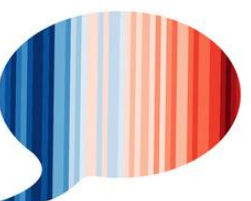
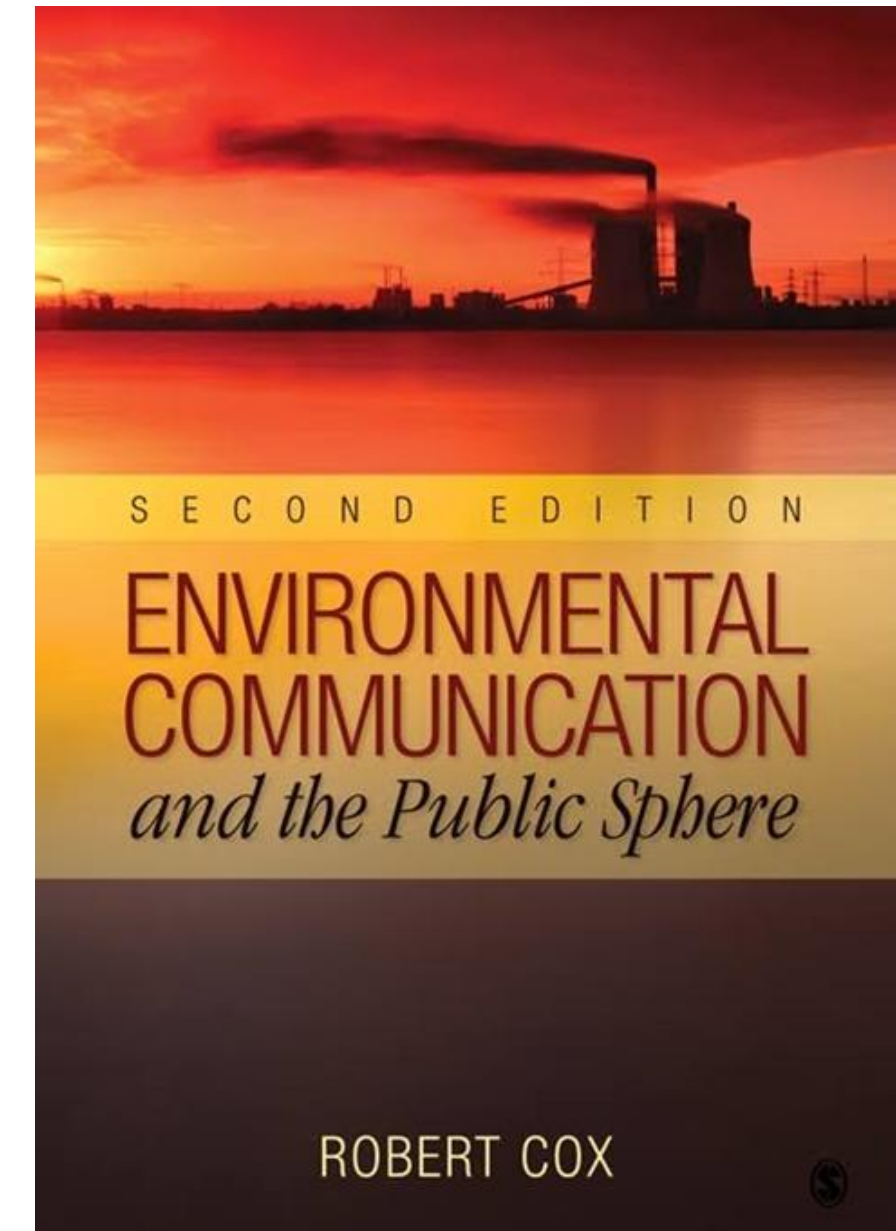
Tvarumas -
aplinkosaugos
problemų
sprendimas.

diskūrsas (pranc. *discours* – kalba, kalbos tipas, tekstas), specializuota kalbos vartojimo praktika, kalbos (šnekos) stilius, kuris remiasi rutininėmis komunikacijos formomis; simboliškai struktūruojamų, normiškai atkuriamų ir **socialiai kontroliuojamų prasmų sistema**.

Socialinė tikrovė susideda iš daugelio diskursų.

Diskursai yra socialinės tikrovės pažinimo būdai, kurių numanoma paskirtis – veiksmingai apibrėžti, aktyviai ženklinti objektus, kartu struktūruoti, norminti, **disciplinuoti socialinius santykius**.

Diskursai

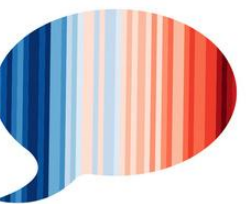
Tekstai

Gramatika
/sintaksė

Žodžiai/
pasirinkimai

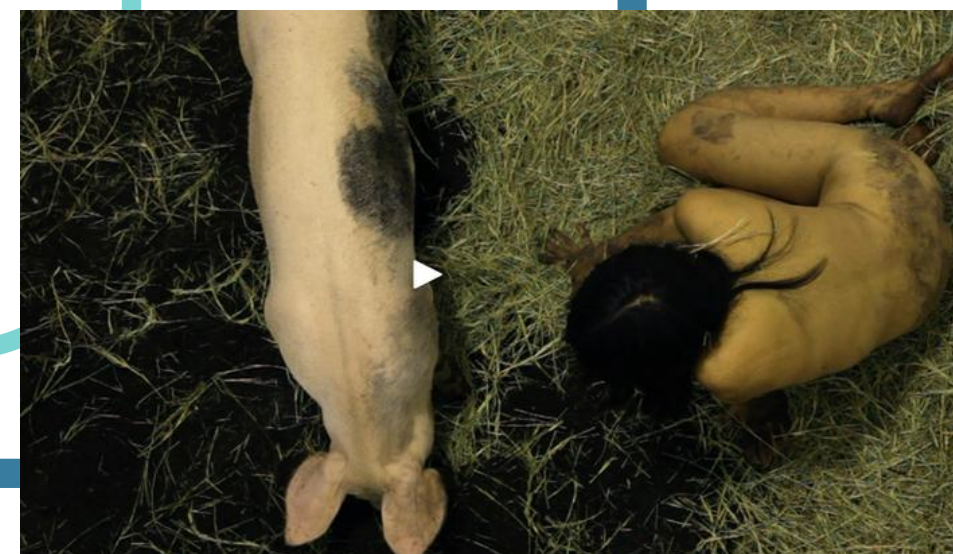
Nuotraukos,
menas,
muzika

Pasakojimai/
naratyvai

Gamtos diskursai –
susiję su gamtos pasaulio struktūra, veikimu ir verte.

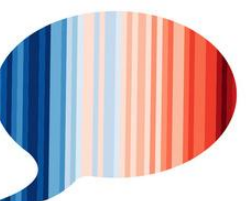
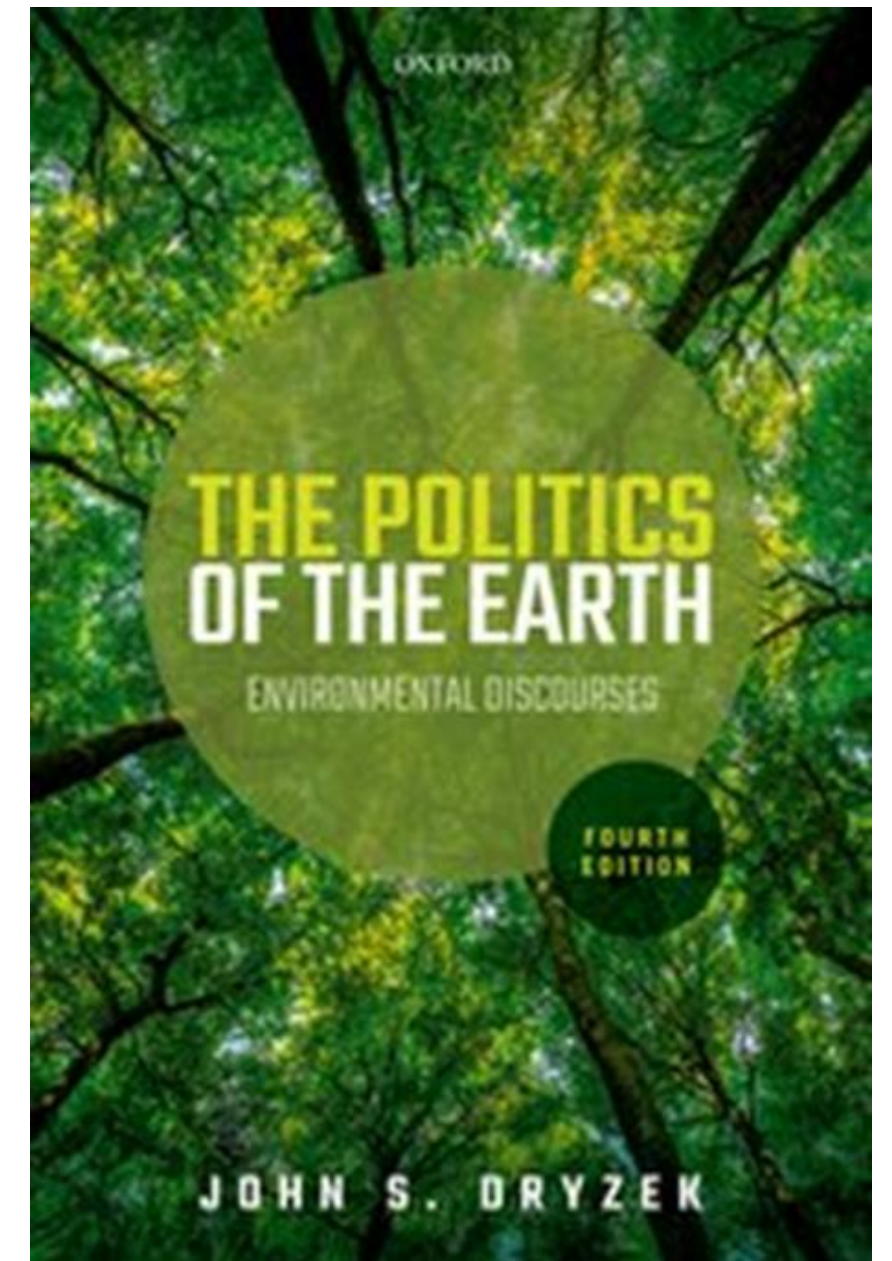
Aplinkosaugos diskursai –
susiję su iššūkiais, problemomis ir
sprendimais, susijusiais su
pertekline žmogaus veikla ir
gamtos niokojimu.

<https://mirukim.com/i-like-pigs>

Diskursų kategorijos	Reformistiškas Radikalus 	
Proziškas	Problemų sprendimas	Ribos ir išlikimas
Kūrybiškas, originalus (angl. imaginative)	Tvarumas	Žaliasis radikalizmas

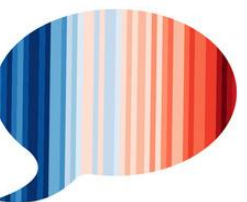
Keturi filtrai

1. Subjektai.
2. Santykiai.
3. Agentai ir jų motyvai.
4. Metaforos.

PVZ.

Diskursas: Tvarus vystymasis

1. Pagrindiniai subjektai (pripažinti arba sukurti):
 - Vientisos ir tinklinės socialinės ir ekologinės sistemos
 - Kapitalistinė ekonomika
2. Prielaida apie natūralius santykius:
 - Bendradarbiavimas
 - Gamtos pavaldumas
 - Ekonominis augimas, aplinkos apsauga, paskirstomasis teisingumas ir ilgalaikis tvarumas dera tarpusavyje
3. Agentai ir jų motyvai
 - Veikia daug agentų įvairiuose lygmenyse, tarptautiniai, vietos, taip pat valstybė, motyvuota visuomenės gerovės.
4. Metaforos ir kitos retorinės priemonės
 - Organiškas augimas
 - Gamta kaip gamtinis kapitalas
 - Ryšys su progresu
 - Užtikrintumas, nuraminimas

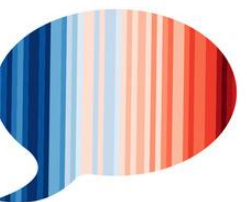
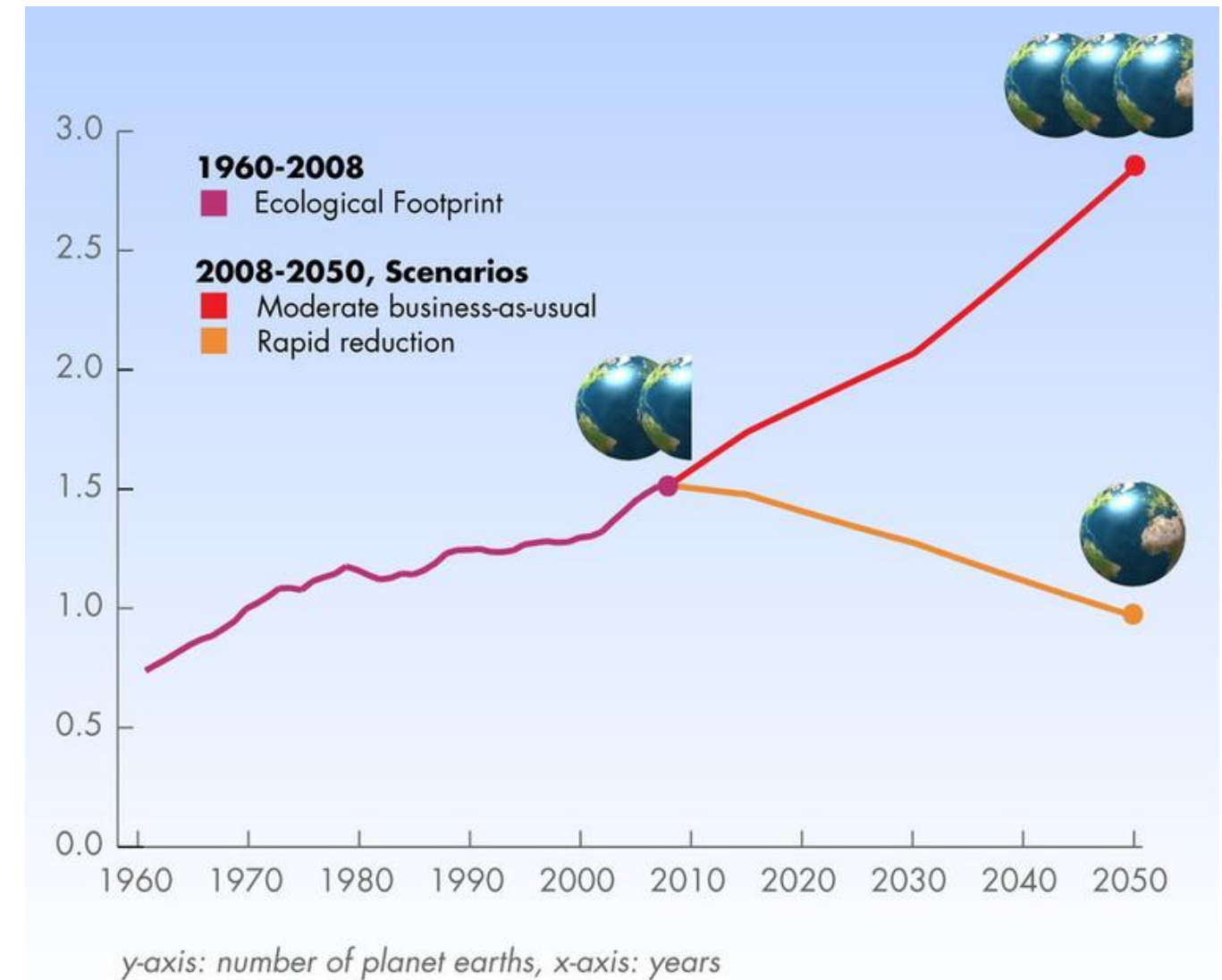

Diskursas: ribos ir išnykimas

Ribos ir išlikimas

- Žemės išteklių ribos, populiacija, elitas, konfliktas, hierarchija.
- Ekosistemos gali išlaikyti tik tiek žmogaus veiklos.
- Per didelis gyventojų skaičius, pereikvojimas ir žlugimas.
- Virusas, vėžys, Žemės laivas, perviršis, kova.

„Gresianti tragedija“

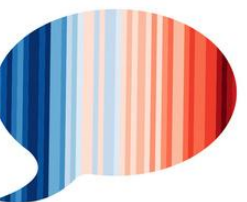
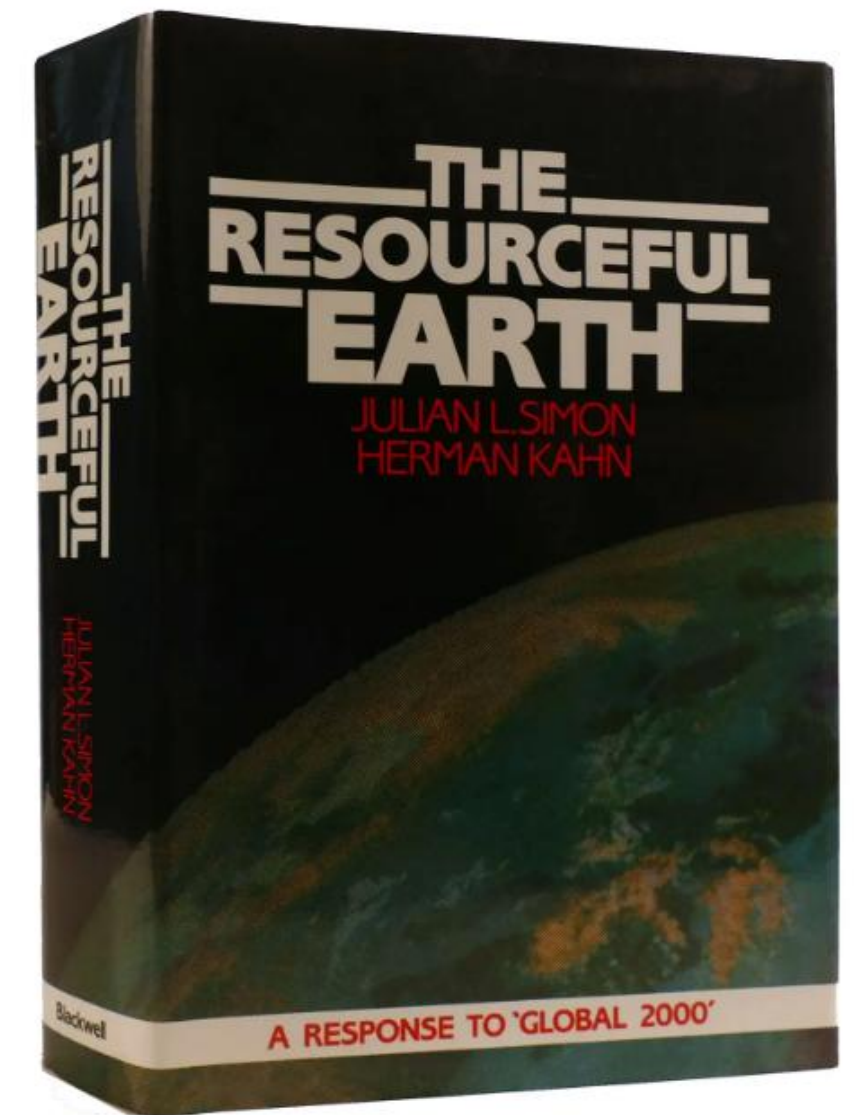

Diskursas: ribos ir išnykimas

Prometėjizmas

- Skiria dėmesį nuolatiniam ekonomikos augimui (rinka, kaina, technologija).
- Išteklių trūkumas nekelia rūpesčių – bus nauja technologija.
- Nesirūpina žmonių santykiais su planeta ar aplinkosaugos klausimais (materialūs savanaudiški interesai, hierarchija, konkurencija).
- Tendencijos (lentelės, grafikai), mechanizmai.

„Augimas - neribotas“

Diskursas: problemų sprendimas

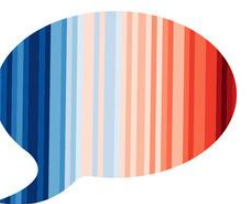
Administracinis racionalizmas

- Aplinkosaugos problemas laiko biurokratiniais sprendimais.
- Tiek taršos, tiek išteklių trūkumo problemas galima spręsti pasitelkiant:

Mokslą > sąnaudų-naudos analizę ir Rizikos analizę > politiką > reguliavimą > valdymą > vykdymo užtikrinimą.

- Administracinis protas valdo, vairuoja visuomenę teisinga linkme.

„Palikite tai ekspertams“

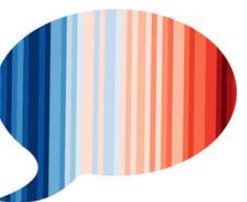
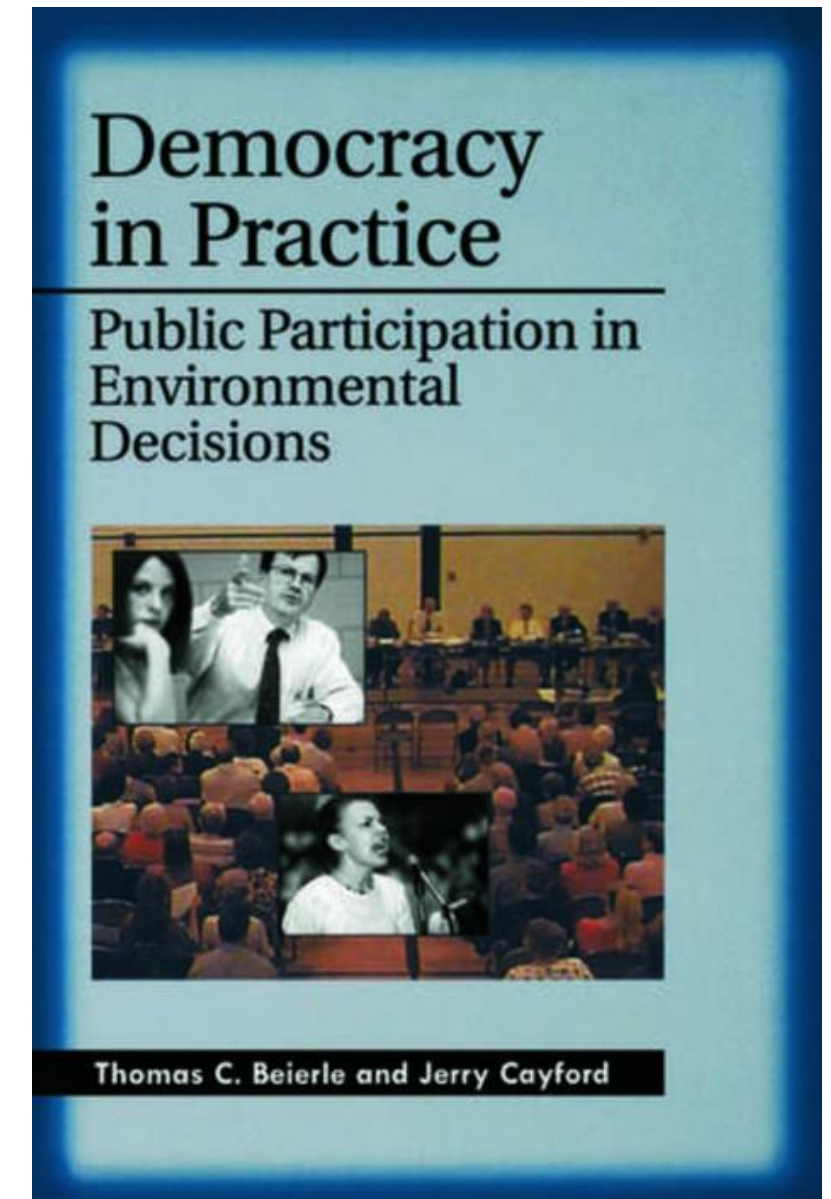

Diskursas: problemų sprendimas

Demokratinis pragmatizmas

- Fizinis požiūris. Veikia jėgos ir tai stabilizuoja padėtį. (liberalus kapitalizmas, piliečiai).
- Aplinkosaugos problemas ir konfliktus vertina kaip išsprendžiamus dalyvaujamosios demokratijos sprendimų priėmimu.
- Piliečiai mobilizuojasi, įsikiša, kai mato piktnaudžiavimus.
- Sprendimų priėmimo galia suteikiama piliečiams.
- Viešoji politika kaip eksperimentas, termostatas, socialiniai tinklai.

„Palikite tai žmonėms“

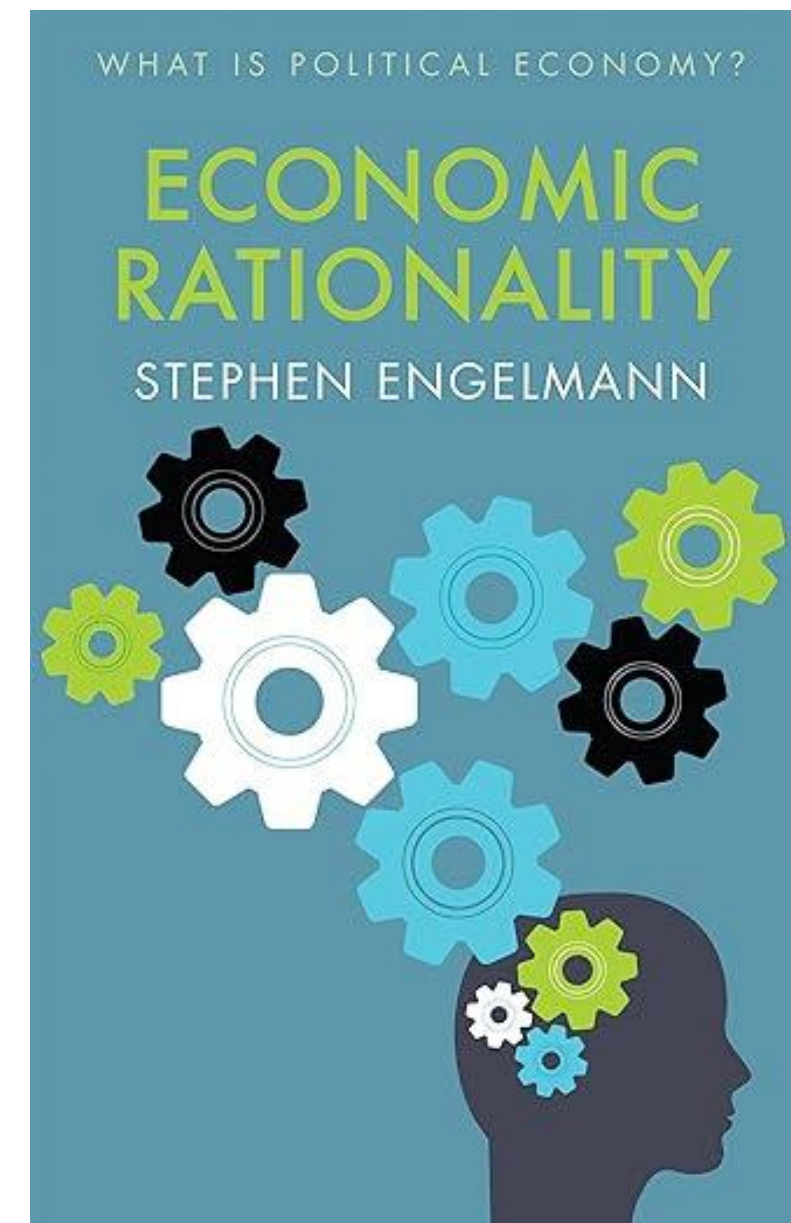

Diskursas: problemų sprendimas

Ekonominis racionalizmas

- Aplinkosaugos problemas laiko išsprendžiamomis privatizuojant išteklius ir finansinius signalus (homo economicus, rinka, kainos, nuosavybė, valdžia, konkurencija).
- Pasisako už rinkos mechanizmų naudojimą, nuosavybės teises, parduodamas taršos kvotas, ekologinius mokesčius ir kitas pinigines priemones.
- Konkurencija padės išspręsti aplinkosaugos problemas.
- Mechanizmai, komanda ir kontrolė, laisvė, gąsdinančios istorijos.

„Palikite tai rinkai“

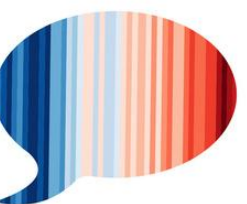

Diskursas: tvarumas

Darnus vystymasis

- Organizmai auga ir vystosi – taip pat ir visuomenė.
- Laiko aplinką, skurdą ir neteisybę susijusiomis problemomis, kurias reikia spręsti kartu.
- Trys pagrindiniai aspektai: ekonomika, aplinka, socialinis teisingumas.
- Globalus ir kartų teisingumas.
- Organinis augimas, gamtinis kapitalas, progresas, ekosistemų paslaugos, vietinės sėkmės istorijos.

„Ekologiškesnis augimas“

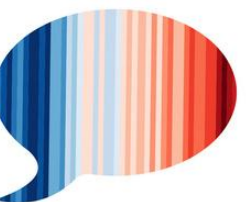
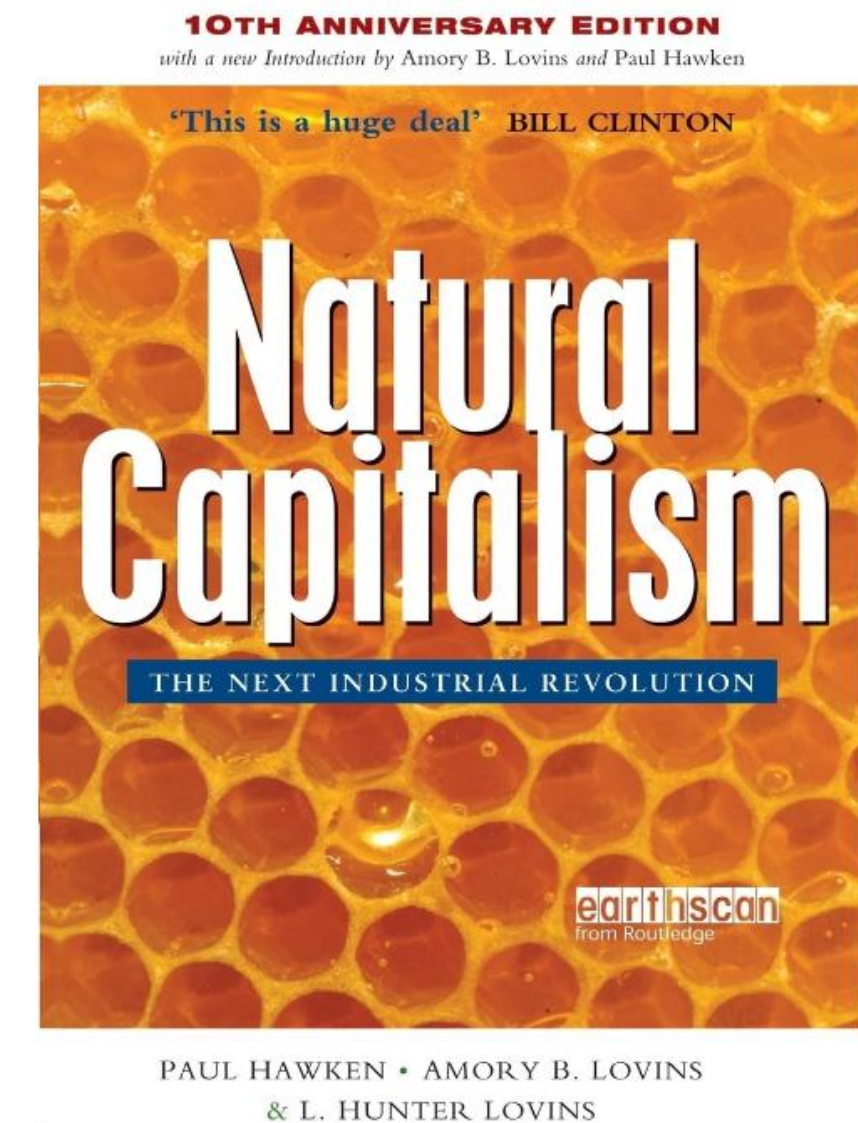

Diskursas: tvarumas

Ekologinis modernizavimas

- EKO-nomika, EKO-logija, tvarkingas namų ūkis.
- Nereikia daryti sunkių sprendimų. Ekologines problemas galima išspręsti perkonfigūravus kapitalizmą taip, kad ekonominis vystymasis ir aplinkosauga derėtų.
- Pelnas iš taršos prevencijos. Technologiniai pokyčiai. Partnerystė, gamta kaip atliekų apdorojimo įrenginys.
- Nemini socialinio teisingumo.
- Socialinis progresas, užtikrintumas.

„Pramoninė visuomenė
ir ne tik“

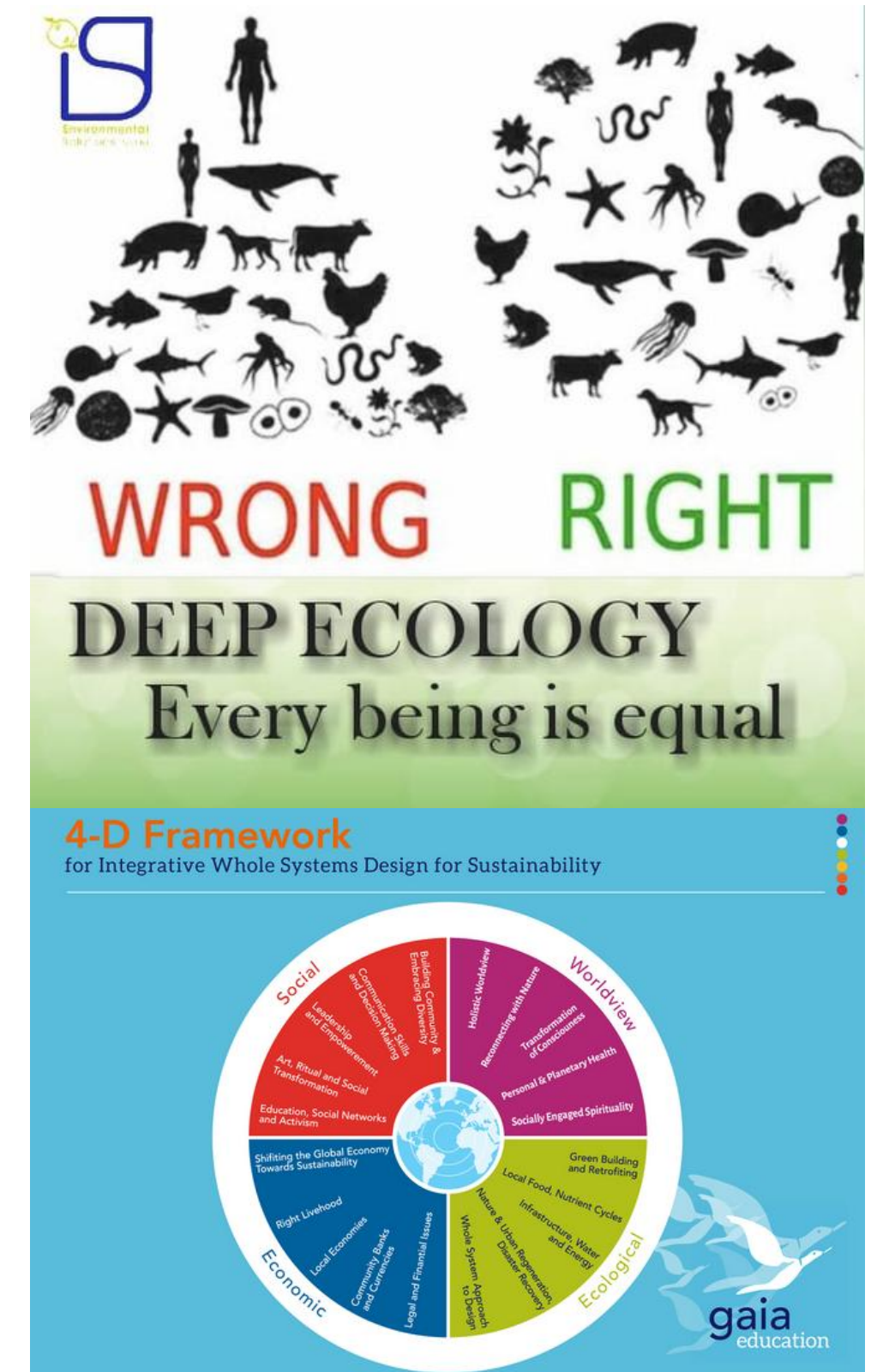

Diskursas: žaliasis radikalizmas

Žalioji sąmonė

- Spręsti aplinkosaugos krizę radikalčiai keičiant žmonių mąstymą ir pasaulio suvokimą.
- Atkurti Žemę gerbiančias pasaulėžiūras, vertybes, kultūras ir dvasingumą.
- Ekofeminizmas, gilioji ekologija, socialinė ekologija, ekoteologija, ekolingvistika, autochtonai, bioregionininkai ir kt.
- Biologinės ir organinės metaforos, aistra, emocijos, intuicija, asmeninės „atsivertimo“ istorijos.

„Pokyčiai žmonių mąstyme“

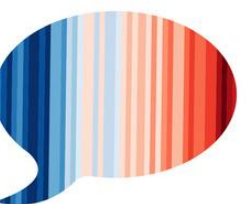
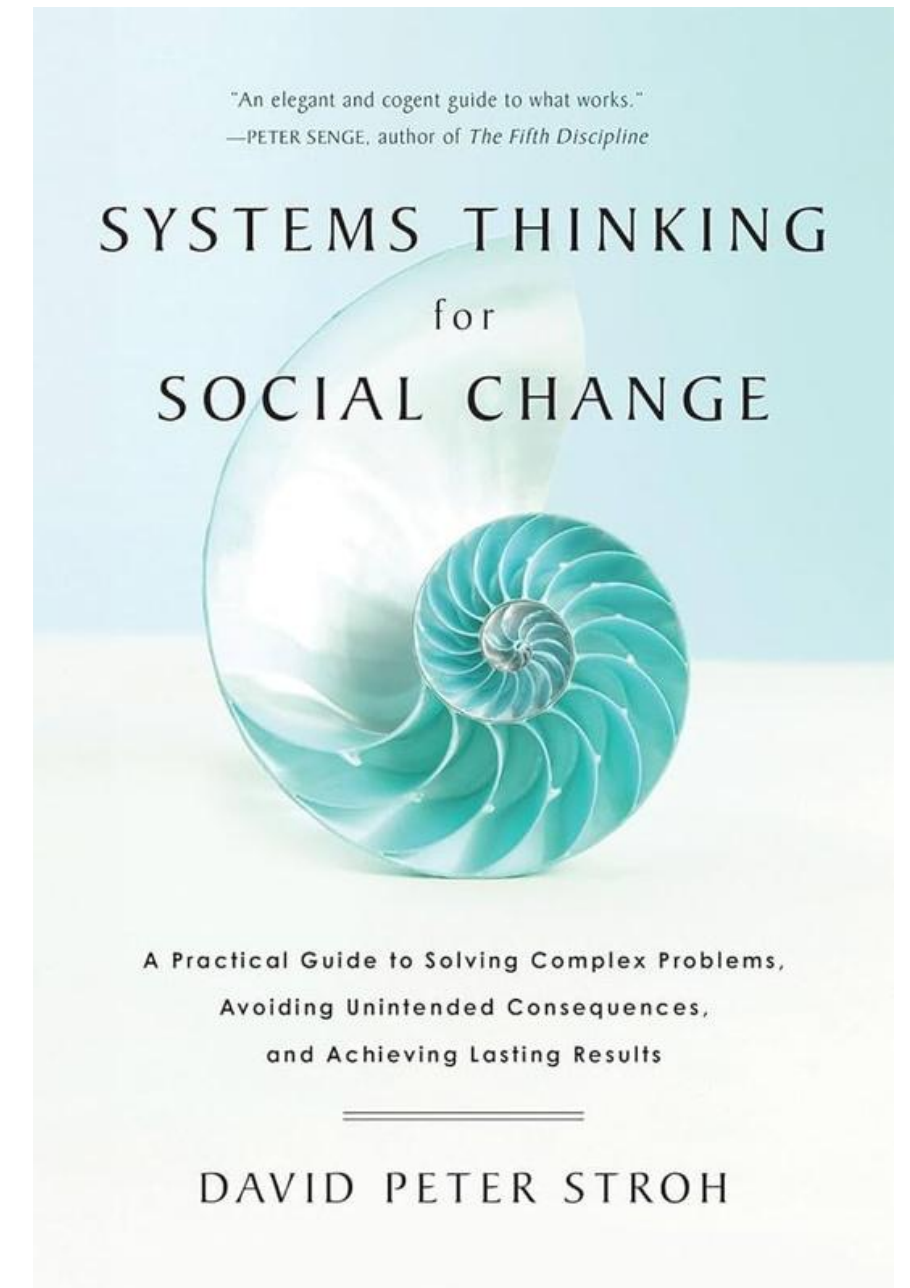

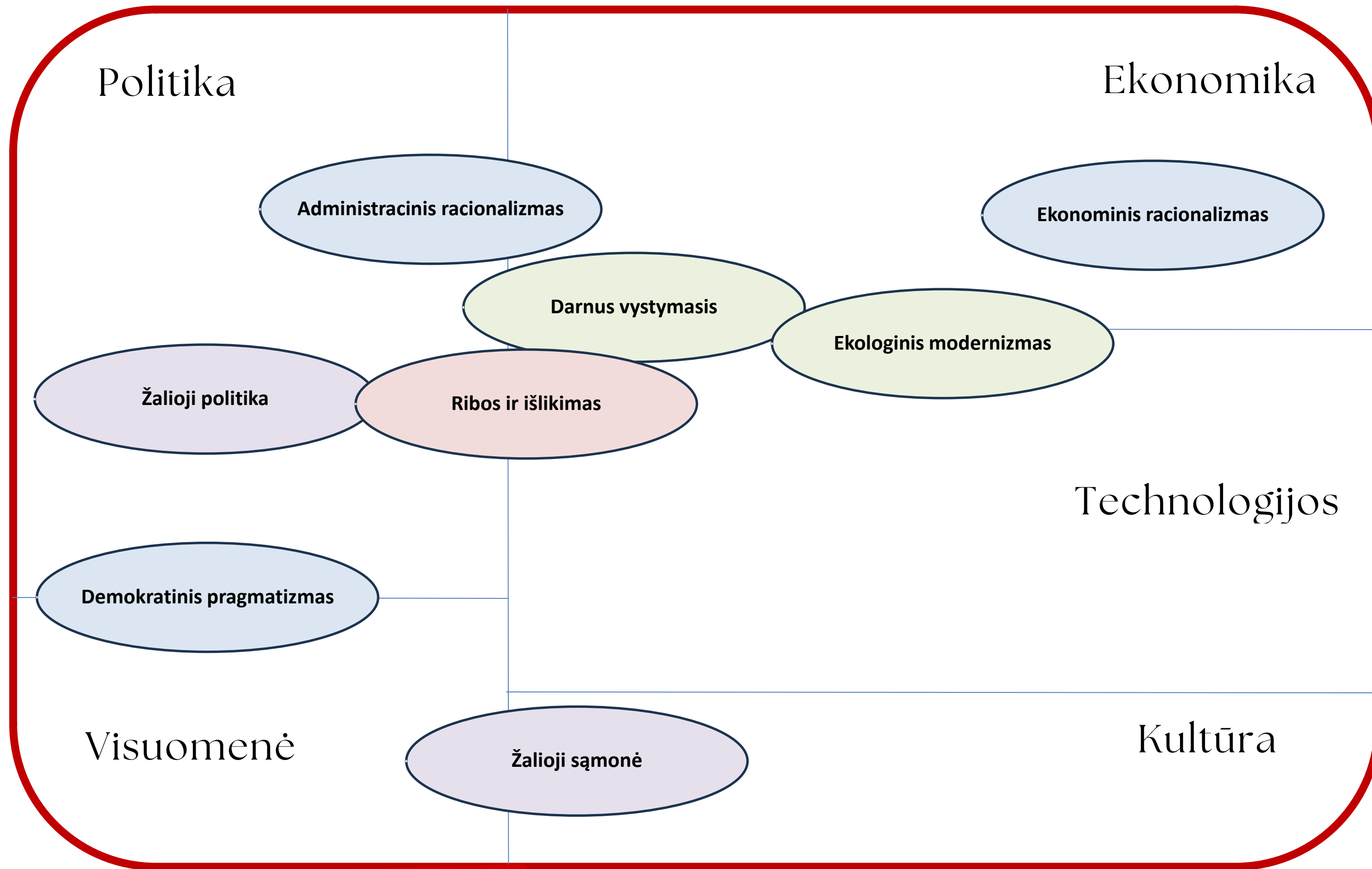
Diskursas: žaliasis radikalizmas

Žalioji politika

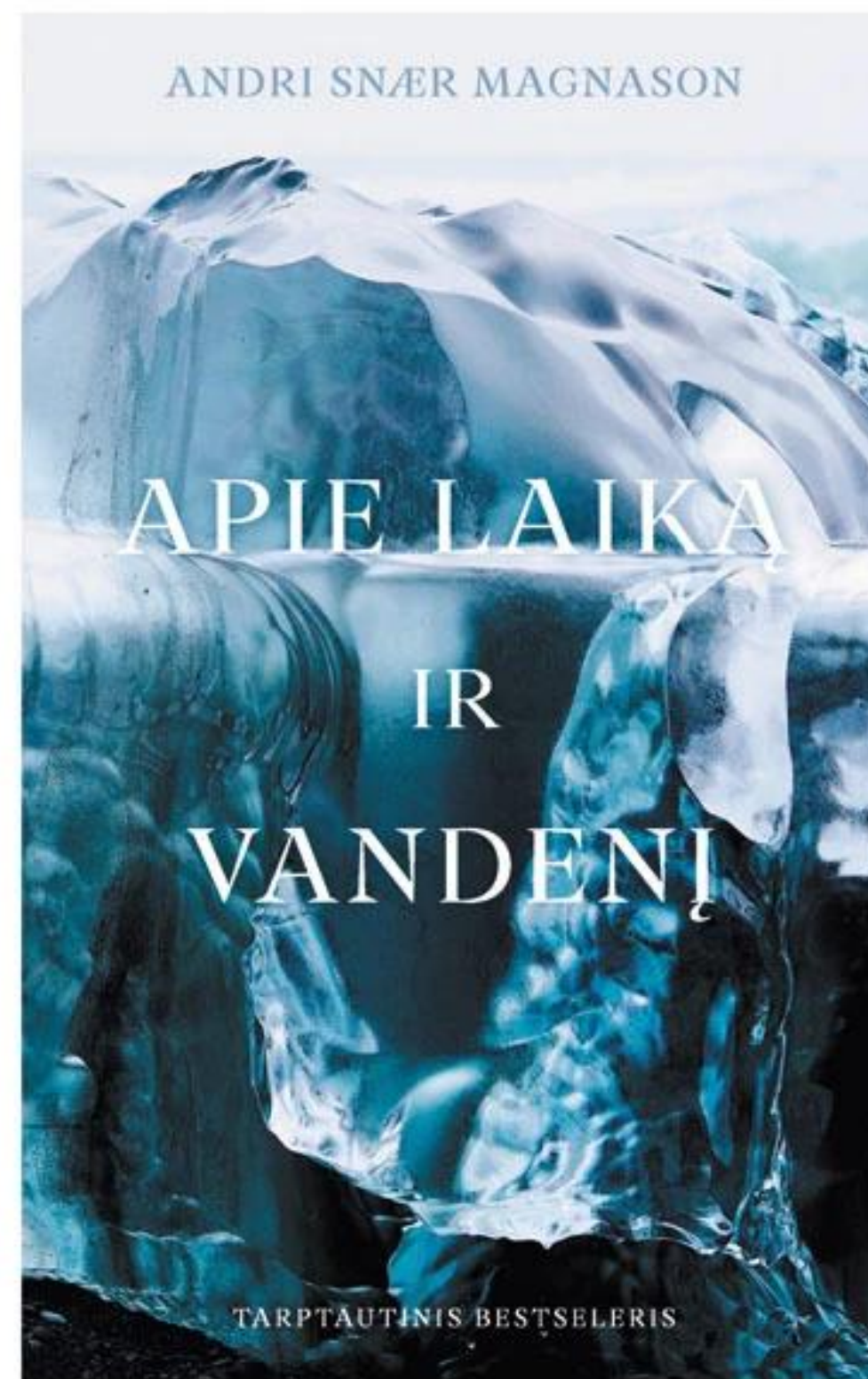
- Aplinkosaugos problemas spręskite keisdami politikos sistemas, politiką ir institucijas.
- Struktūriniai pokyčiai. Socialinės sistemos geba mokytis.
- Gamta kaip kompelsinė ekosistema.
- Socialinės, politinės, ekonominės struktūros (žaliosios partijos, socialiniai ekologai, Trečias Pasaulis, antiglobalistai, kiti įv. judėjimai ir organizacijos).
- Organinės metaforos, visuomenės mokymasis, susietumas su progresu.

„Naujoji visuomenė“

„Tai, kas būdinga mūsų laikams, yra kova dėl žodžių, - galia apibrėžti pasaulį ir jo ekonomiką, galia pranešti ir formuoti naujienas. Ta kova sukasi apie tai, iš kokių žodžių yra suformuotas pasaulis. Žodžiai kuria realybę, todėl labai svarbu yra turėti žodžius ir priemones jiems platinti.“

KLIMATO REPORTERIAI

Rūta Trainytė

„Klimato reporteriai“ redaktorė

+370 685 06507

ruta@report.lt

www.klimatoreporteriai.lt

„Klimato reporteriai“ – iniciatyva, vienijanti klimato aktyvistus, žurnalistus, mokslininkus, verslo, nevyriausybinio sektoriaus atstovus.

Prenumeruokite naujienlaiškį

KAIP KALBĖTI APIE KLIMATO KAITĄ IR TVARUMĄ?

Mokymai

Kovo 14 d., 14.30

M. Mažvydo biblioteka

 Lietuvos
Respublikos
aplinkos
ministerija

apva **vbp**

 ŽIEDINĖ
EKONOMIKA
www.circulareconomy.lt

 Vartotojų
aljansas
Lithuanian Consumers Alliance